

Gruvnedläggningar

– det känner Riddarhyttan till

Vi har sett och hört i massmedia hur befolkningen i Grängesberg protesterat mot den planerade nedläggningen av gruvverksamheten i samhället.

Tiden rinner fort undan och i sammanhanget vill jag orda om, att i Riddarhyttan var befolkningen med om samma sak för exakt nio år sedan.

Då demonstrerades det i Riddarhyttan mot nedläggning av Bäckegruvan. Men det hjälpte som bekant föga. . . Endast för cirka 15 gruvarbetare kunde jobben räddas för ytterligare tre år framåt efter det att själva malmbrytningen inställts.

Detta åstadkoms genom att statliga pengar anslogs för prospekteringsarbeten, d v s undersökning av dolda malmförekomster. Dock inte av järnmalm. Sådan malm finns nämligen att bryta för mansåldrar framåt, det visste man förut, men det blir alltså i nuläget för dyrt att göra schaktsänkningar och "gå" på djupet för att bryta järnmalm när sådan kan importeras till billigare pris från länder med högprocentig järnmalm och där denna lastas från dagbrott. Alltså bara att "ösa" malmen med hjälp av jättestora maskiner. . .

Det som bestäms från företagarhåll är svårt, ja, närmast omöjligt att rucka på för gemene man. Men, det är klart att det skall demonstreras och protesteras. Det är ju en demokratisk rättighet, som folk kan ta fram för att visa sitt missnöje med olika saker. Och den här gången gäller det fortsatt existens för ett så pass stort samhälle som Grängesberg.

Högonkonjunktursens solsken lyste över många gruvssamhällen från mitten av 1930-talet och fram till -50 talet. Även många

små gruvor levererade då malm ut i världen, som då "ropade" efter järnmalm. Här och var vid verkligt små gruvor i Bergslagens skogar "töffade" luftkompressorer med sina välkända ljud för att ge luft till borrar och lastmaskiner. Malmtunnor kom upp med blåsvart järnmalm, som tömdes i bergfickorna. Ja, det var ett sjudande och pulserande liv vid gruvorna, och då förstås i ännu högre grad vid de större gruvfälten, där uppföringskapaciteterna utnyttjades till fullo.

Men, i slutet på 1950-talet började nedläggningen av driften i en del mellansvenska järnmalmgruvor. Det gällde då till en början främst sådana gruvor som var utbrutna, d v s att malmen helt enkelt tagit slut.

På 1960-talet var det många järnmalmgruvor som kom att upphöra med sin brytning.

I Bäckegruvan i Riddarhyttan gick gruvdriften ganska bra under många år. Källfallet och Persgruvan slog igen för gott år 1967. Men det var bara som det var planerat, då brytningen skulle centraliseras till Bäckegruvan, som hade sin lave samt

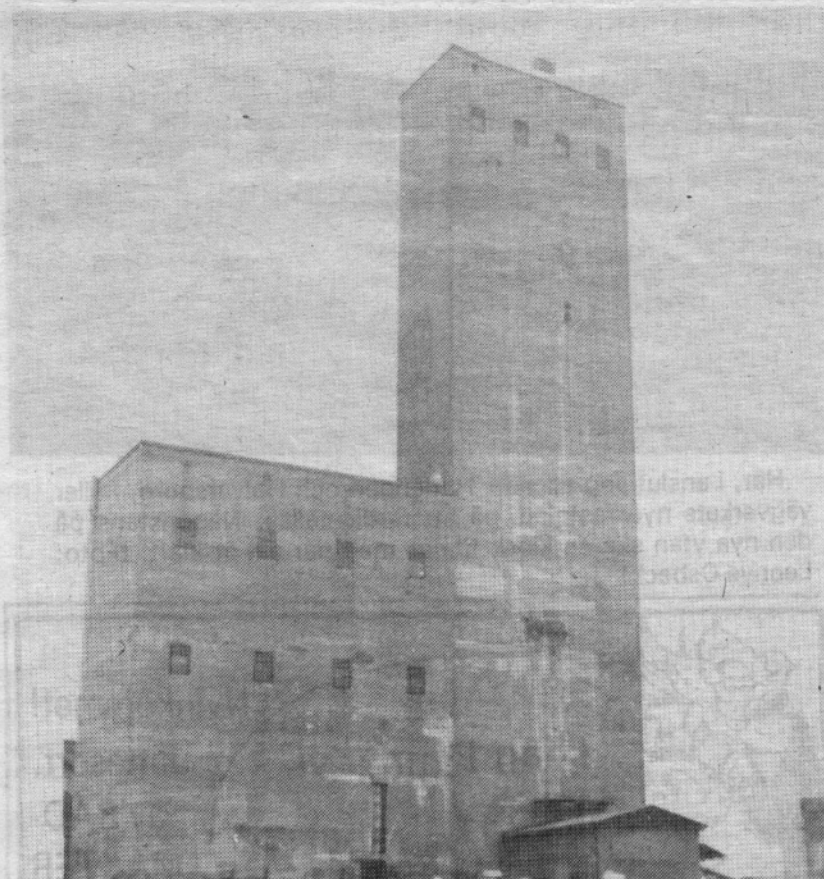
anriknings- och sovringsverk samt inte minst schaktsänkningen klara några år tidigare.

Men i mitten på 1970-talet började det kärva till sig för Bäckegruvan. Slighögarna på upplagen började växa på såväl höjd som bredd. Det gjorde en del människor betänksamma, och tongångarna blev pessimistiska. Men, många i Riddarhyttan trodde ändå, att nog klarar en modern gruva som Bäckegruvan sig i konkurrensen. Men som bekant undgick inte heller Bäckegruvan sitt öde. . .

Det var 1978 som "Gruvs" avdelning i Riddarhyttan fick besked om, att produktionen i gruvan skulle upphöra 1 juli 1979. Detta föranledde avdelningens styrelse att medverka i tre uppvaktnings till regeringen, två under Åslings tid och en till Huss. De två uppvaktningsarna till Åsling blev resultatlösa. Efter den till Huss fick nämnden för Statens gruvegendomar i uppdrag av regeringen att omfördela pengar så att en prospektering på 360-meters nivå skulle kunna genomföras.

Prospekteringen skulle omfatta en tid av tre år, och cirka 15 gruvarbetare kunde därmed beredas fortsatt arbete. Detta arbete avslutades vid halvårsskiftet 1982. Man hade då undersökt eventuella förekomster av bl a wolfram, zink, silver och molybden. Visst påträffades en del av nämnda mineraler, som dock inte hade en så pass hög procent av den åtråvärda varan, att en brytning ansågs motiverad.

Vintern 1978 när varsel kom om att Bäckegruvan skulle upphöra med malmbrytningen så

Betonglavarna över gruvschakten finns förstas kvar. . . Ett monument över gången gruvdrift, laven vid Bäckegruvan.

anordnades såväl protestmöten som demonstrationer mot beslutet. I demonstrationståget gick människor i olika åldrar, allt ifrån skolbarn till gamla. I den kalla vinterkvällen ekade ropen från demonstrationståget: "Vi skall ha gruvan kvar". På plakat som fanns med hos demonstranterna kunde man bl a läsa texten: "Rädda Riddarhyttan."

Fortsatt läsning av denna artikel kanske också blir nedslående, då jag inte kan undgå att nämna andra gruvnedläggningar hos våra "grannar" i Bergslagen.

År 1969 nedlades driften i Stribergsfältet i närheten av Nora. Gruvan sysselsatte 125 man. Pershyttans gruva, också den vid Nora, upphörde med verksamheten 1971. Där arbetade då 120 man. Såväl Blötberget som Håksbergs gruvor klarade sig fram till 1979, men då var det dags för dessa båda gruvor att slå igen. I Blötberget arbetade då 130, och i Håksberg 80.

År 1979 var som sagt ödestimman slagen för de 130 arbetarna vid Bäckegruvan i Riddarhyttan, och året innan slog Bastkärnsgruvan, inte så långt från Kopparberg, igen. Där sysselsattes då ett 70-tal arbetare. I ovan nämnda tidsskede slog Norbergsgruvorna igen liksom Ställbergsgruvan, som då sysselsatte 55 man.

I Stråssa upphörde gruvverksamheten 1981. Det kanske inte var så särskilt mycket att protesteras emot för gruvarbetarna

därstädes, då jag tydligt minns, att gruvledningen vid nystarten år 1959 endast lovade arbete i 25 år för sina anställda. Nu blev det ju något år kortare, men det kanske inte var så mycket att bråka om. I Stråssa har det också gått väldigt bra att ordna sysselsättning för de entledigade gruvarbetarna genom att många små-industrier tillkommit under senare år.

I Stråssa-gruvan sysselsattes 230 arbetare.

Olyckligt för Bergslagen är att nedläggning av en basindustri, som järnmalmgruvorna varit, kommit så att säga slag i slag. Många, många har fått sluta som gruvarbetare för att söka sig annan sysselsättning. Gruvarbetet var mörkt, fuktigt och dammigt. Men ändå var det många som trivdes med arbetet, som var ganska "fritt", som man säger. Gruvarbetarna hade ingen bas ständigt hängande över sig utan arbetarna fick ta egna initiativ för att produktionen skulle kunna gå ostört.

Den omstrukturering av arbeten som vi nu i flera år haft kännning av har upprört, och upprör, fortfarande många. Man menar, att företagen har en otäck förmåga att tänka mycket kortsiktigt och vill, det är väl det allra olyckligaste, ha mycket snabba vinster. Eller klipp, som det numera kallas. Annars får det vara. . . Detta sätter hela samhället, och då främst den enskilda människan i kläm många gånger. . .

CARL-HUGO

Även vid smågruvorna förekom uppföring under hela 1940-talet och en bra bit in på 1950-talet.